

Enquête in kring 'De Baronie'

M.J. van Iersel

Als u dit leest is het voorjaar mogelijk alweer een stuk gevorderd en weten we al hoe onze bijenvolken er dit jaar bijstaan. Elk jaar opnieuw zijn we weer benieuwd hoe onze bijenvolken de winter uitkomen. Vorig jaar leek dat aanvankelijk niet tegen te vallen. In maart hadden de volken al mooi wat broed. Eind april, begin mei kwamen er steeds meer berichten over volken die zwak de winter uitkwamen. Wat was de oorzaak? *Varroa destructor* omdat *Apistan* niet meer hielp? Of waren het slechts loze klaagzangen?

88 **Ook bij de imkers in de omgeving van Breda, verenigd in kring 'De Baronie', kwamen veel bijenvolken zwak de winter uit en ontwikkelden zich slecht in de loop van het jaar. Omdat er bij onze zuiderburen al langer varroamijten zijn die resistent zijn voor *Apistan*, dacht men dat dat ook in de Baronie het geval zou kunnen zijn, zeker omdat *Apistan* tot nu toe het belangrijkste middel was om de mijt de baas te blijven. *Varroa destructor* is een niet te onderschatten vijand. Een onderzoek zou duidelijkheid kunnen verschaffen of de oorzaak van de slechte uitwintering inderdaad bij de varroamijt gezocht moest worden. Als onderzoeksvorm koos men voor een enquête onder de imkers.**

Enquête

Welke vragen zet je in zo'n enquête? Als je toch een enquête houdt, neem dan behalve varroabestrijding gelijk wat andere zaken mee.

Is er misschien een bepaald ras wat meer weerstand biedt dan een ander? Zijn er bestrijdingsmethoden die een beter bestrijdingsresultaat geven dan andere methodes?

De 258 imkers van de kring met 1300 volken kregen een enquête thuis. 56 imkers met 704 volken stuurden de enquête retour. Ze waren volgens onderstaand schema verdeeld over de verschillende rassen.

Tabel 1: Verdeling naar verschillende rassen

	landras	Buckfast	carnica
aantal imkers	35 (14%)	9 (3%)	12 (4%)
aantal volken	415 (32%)	129 (10%)	149 (11%)

Uitwerking

De belangrijkste uitkomsten van de enquête zijn hieronder beknopt weergegeven. Daaruit mag geconcludeerd worden dat een mogelijke resistentie

van de mijt voor *Apistan* niet de oorzaak kan zijn geweest van de slechte uitwintering.

De vragen

Hadden uw bijen in het jaar 2000 last van mijten? Bij 84% van de volken was dat niet van betekenis. Slechts bij 8% hadden de bijen veel last van mijten. 94% van de imkers heeft aan varroabestrijding gedaan. Daarvan deed 88% dat met *Apistan*. De overigen met *Amitraz*, mierenzuur en *Apivar*. 6% deed helemaal niets.

De ontwikkeling van de volken

Maart: Hoe was de ontwikkeling van de volken bij de voorjaarscontrole in maart 2001?

April: Hoe was deze voordat u begin april ging reizen naar het fruit?

Mei: Hoe was de ontwikkeling van uw volken na het reizen?

In tabel 2 zijn de absolute aantallen van volken gegeven.

De totalen laten een positieve ontwikkeling zien van 310 goede volken in maart naar 433 goede volken in mei.

Was de besmetting in 2001 ernstiger?

Bij de vraag of de volken in het najaar last hebben van de varroamijt zeggen de imkers bij 66% van de volken weinig mijten te vinden. Bij 21% van de volken is het onbekend. Bij 5% van de volken is er een ernstige besmetting. Dit lijkt minder dan het vorige najaar, maar toen was het bij 8% van de volken niet bekend. Duidelijk is in elk geval dat door de meeste imkers geen ernstige besmettingen worden gevonden. Van de 55 imkers zeggen er 34 dat ze niet weten of er sprake is van resistentie en twee imkers zeggen wel te merken dat de mijten resistent worden.

Conclusies

Zoals al eerder opgemerkt werd, blijkt uit de enquête niet dat de varroamijt de slechte uitwintering van het jaar 2001 lijkt te hebben veroorzaakt. Op die vraag geeft de enquête een duidelijk antwoord. Ook heeft de mijt in de loop van het jaar niet voor ernstige problemen gezorgd.

Behalve dit antwoord komen er nog twee interessante punten uit deze enquête naar voor.

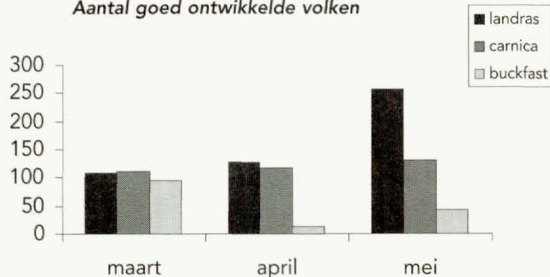
Op de eerste plaats is het opvallend dat bij 21% van de volken de imkers niet weten hoe ernstig de

Tabel 2: De ontwikkeling van de volken

ontwikkeling:		goed	matig	slecht	onbekend
Maart	landras	107	293	15	0
April	landras	126	241	48	0
Mei	landras	258	120	12	25
Maart	Carnica	110	35	4	0
April	Carnica	118	27	4	0
Mei	Carnica	130	6	0	13
Maart	Buckfast	93	33	0	3
April	Buckfast	12	63	51	3
Mei	Buckfast	44	1	50	32
Maart	Totaal	310	361	19	3
April	Totaal	256	331	103	32
Mei	Totaal	433	127	62	70

besmetting met mijten is. Dat kan heel onaangename verrassingen opleveren. Met de dreigende resistentie tegen Apistan wordt het observeren van de besmetting via de onderlegger steeds belangrijker. Op de tweede plaats valt de ontwikkeling van de Buckfastvolken op. In maart een goede ontwikkeling bij 93 volken, in april gedaald tot 12 volken en in mei slechts bij 44 volken herstel. Bij de inlandse volken waren die getallen 107, 126 en 258, een ontwikkeling in stijgende lijn. Zowel bij de groep van Buckfastvolken als bij die van het landras is de ontwikkeling van een aantal volken onbekend. In onderstaande grafiek is deze ontwikkeling van de volken in maart, april en mei in beeld gebracht.

Aantal goed ontwikkelde volken

Zonder een hele discussie rond teelt en selectie te beginnen, wil ik toch enkele punten onder de aandacht brengen:

- Het slechte voorjaar van 2001 was een uitstekend selectiemoment. Volken die toen goed door het voorjaar kwamen, waren de moeite waard om van verder te kweken. Ze blijken bestand te zijn tegen een voorjaar met veel slecht weer. Dit voorjaar lijkt de imkers, die zeggen te kiezen voor een bijenras dat is aangepast aan de streek, gelijk te geven.
- Selecteren is bepaalde eigenschappen bewust

behouden en andere eigenschappen, bedoeld of onbedoeld, verwijderen. Het resultaat kan dan zijn dat bijenvolken niet meer goed op extreme weersomstandigheden reageren. Selectie heeft niet alleen maar voordelen.

- Buckfastteelt is combinatieteelt. Daardoor kunnen er allerlei verschillen bestaan tussen de diverse Buckfastlijnen en mag de problematische uitwintering van de Buckfastvolken in dit onderzoek niet gezien worden als een eigenschap van alle Buckfastbijen.

De oorzaak van de slechte uitwintering?

De varroa was niet de oorzaak van de slechte voorjaarsontwikkeling. Maar wat dan wel? Dr. Gerhard Liebig zegt in zijn boek 'Einfach imkeren' op bladzijde 52 het volgende:

'Zacht weer midden in de winter kan heel ongunstig op de overwintering uitwerken, vooral als het wekenlang aanhoudt en daarop aansluitend een periode met vorst volgt; want zacht weer verleidt de bijen tot het aanzetten van broed'.

Als bijenvolken broed moeten verzorgen maken ze bij slecht weer gebruik van hun reserves: stuifmeel opgeslagen in de raat, eiwitten opgeslagen in de eiwitvetlichamen. Deze reserves zijn evenwel beperkt en de belangrijkste voedingsbron is toch het stuifmeel uit de plantenwereld. Als bijen dat niet kunnen halen, wordt er uiteindelijk een verzwakte generatie bijen opgekweekt die de volksontwikkeling lange tijd negatief beïnvloedt. Deze waarheid hebben we in het voorjaar van 2001 weer eens goed bevestigd kunnen zien.